

Livet är lokalt

LÖRDAG
9 september 2023

Vecka 36 Nummer 174.
Årgång 200. Lösnummer 4,50 euro.

ÅBO UNDERRÄTTELSE
www.åbf

ÅBU



**Rutten
musikal
på ÅST?**

Sidan 15

Het debatt om Kimitoöns älgar

Årets licenser utgår från Lukes och jägarnas uppskattningar om älgstammen. Men en flygräkning säger att stammen kan vara betydligt mindre. Hur ska jaktlagen nu agera?

Sidan 6-7

HITIS

Snart svar om station

I oktober startar utredningen av möjliga lokaler för sjöbevakarna på Hitis. Kasnäs kvar som alternativ. Sidan 5

RIKSDAGEN

Så röstade lokala politiker

Regeringen fick fortsatt förtroende av riksdagen. Ifrågasatta ministrar får också fortsätta. Sidan 4

ÅBOFOTBOLL

"Kappe" tackar för sig

TPS-ikonen Kasper Hämäläinen slutar efter säsongen. Han hedras i lagets sista hemmamatch mot Ekenäs IF. Sidan 4

Gripsholms skolan

Lärare trivs i Sverige

KRISTOFFER NORD

Sidan 6-7



Hansas hjärtligaste apotek!

måndag-fredag 9-20 | lördag 10-19
söndag 12-18

HANSATORGETS APOTEK

Hansatorget 2. vän. Lätt att komma. Med hiss eller trappa.

Taxi

Taxi på svenska i Åbo

045 172 88 40

Christjan Brander | Boka dagen före utan extra kostnad.

Upplev Kökar!

BRUDHÄLL

www.brudhall.com
info@brudhall.com
+358 (0) 18 55955

REPORTAGE

Jag glömmer aldrig när jag gick upp till den tidigare skoldirektören i Åbo. Han blev riktigt grå i ansiktet. Han blev riktigt grå i ansiktet.



SKOLBYGGGARE. Nina Lidfors är den första och hittills enda rektorn för Gripsholmskolan i Mariefred i Sverige.

Skolan man köar till från födseln

» Med kärlek och gränser från Finland byggde Nina Lidfors upp en svensk skola från noll.

När den framgångsrike riskkapitalisten Ulf Jonströmers söner skulle börja i skolan i Mariefred i Sverige klassades den kommunala skolan i Mariefred som en normalgod svensk skola.

Problemet var bara ett en normalgod svensk skola år 2009 hamnade under genomsnittet sett till PISA-resultaten. Jonströmer som ville ge sina söner de bästa möjliga framtidsförutsättningarna fick en idé om att starta en friskola som kunde skapa de förutsättningarna. Då riktade han blickarna mot Finland, lyfte luren och ringde till Vasa övningsskolas rektor Nina Lidfors.

LIDFORS hade redan tackat ja till en tjänst som rektor för St Olofsskolan i Åbo när Jonströmer ringde i mars 2009 och frågade om hon kan tipsa om någon finländsk pedagog som kan bygga upp en friskola i Sverige. Men i stället nappade hon själv på erbjudandet om att driva den fristående Gripsholmskolan.

– Jag glömmer aldrig när jag gick upp till den tidigare skoldirektören i Åbo. Han blev riktigt grå i ansiktet, stackaren. Jag gömde mig på sommarstugan i Nådendal där vi hade tänkt bosätta oss. Min man köpte ÅU där det på första sidan stod "Rektor rymdes till Sverige". Det var ett svek gentemot Åbo men jag har aldrig ångrat det.



SLOTTSMILJÖ. Gripsholmskolan ligger vid Gripsholmsviken. Skolan finns i byggnaderna till höger. Till vänster syns Gripsnäs som ägs av skolans grundare Ulf Jonströmer.

Under åren i Vasa övningsskola insåg Lidfors att en skolas atmosfär och hierarki sitter i väggarna och att förändring lätt skapar motsättning- ar på sådana ställen.

– Eftersom jag inte nådde fram med det jag ville i Vasa började jag tänka på hur det skulle vara om man fick vara med från början och ange tonen för en skola. Då skulle det kanske bli den skola jag vill ha. Jag hade ju alltid drömt om att starta en skola från början. Därför var det ganska lätt att tacka ja även om det var ett

kliv ut i det okända.

NU ISÄRSENARE sitter Nina Lidfors i ett rum i ett stenhus i Mariefred. Från fönstret ser man Gripsholms slott på andra sida viken. Gripsholmskolan ligger naturskönt belägen vid Mälarens strand i centrala Mariefred, mellan slottet och naturreservatet Hjørthagen där man brukar säga att kungens dovhjortar strövar omkring. Skolorrådet förvaltas av Gripsholms slott. Det speciella med skolgården som är otro-



INVIGNING. Rektor Nina Lidfors inviger det nya läsåret tillsammans med eleverna

ligt vackert belägen är att den nästan helt saknar fasta lekredskap.

– Slottet vill ha oss här för att vi är bra hyresgäster. Men de vill inte att det ska märkas att vi är här. Och med 600 elever är slottet ganska stort.

När Gripsholmskolans första läsår inleddes i augusti 2009 skulle börja i augusti hade man orangeriet på Jonströmers villa Gripsnäs intill som skolhus men ingenting annat. Och 40 elever i kö.

– Det var tjugo stycken i förskoleklassen, tio på årskurs ett och tio på årskurs två. Här är det första året, säger Lidfors och visar ett inramat fotografi på väggen. Det är häftigt att följa dessa barn från att de är sex år tills de far vidare till gymnasiet.

I dag har skolan med ledorden "Hjärna, hjärta, hälsa" och en finländsk pedagogik en kö på drygt 2 000 elever trots att man inte sätter ett enda öre på marknadsföring.

– Vi lever på vårt rykte. Jag tror att hemligheten är att alltid vara ärlig. Om någonting inte finns här ska vi inte gå ut med det. Och gör man fel så står man för det.

Till ärligheten hör också att man följer kön och behandlar alla lika fast. Man kan inte köpa sig eller smöra sig till en plats.

Har din skola stämpel som elit-skola?

– "Det är som en sekt" säger de som är sura på oss när flaggor hissas och

sånger sjungs. Men det är ingen snobbsskola trots att det var rädslan i början. Det är en helt vanlig skola. Om någon hoppades att det skulle bli en elit-skola var det ju tur att de hittade oss från Finland som står med fötterna på jorden.

Lidfors tycker dock det är synd att skolan inte har några invandrarelever för stunden.

– Men vi följer vårt kösystem och den kategorin föräldrar är kanske inte medvetna om att man måste sätta barnen i kö när de föds.

EN ANNAN ORSAK till framgången tror hon är de finländska lärarna. En del av Gripsholmskolans strategi är att rekrytera i första hand i finländska lärare. Av skolans 35 ordinarie lärare är 14 finlandssvenskar.

– Jag tycker att den finländska lärarutbildningen är så bra. Lärarna är stolta över sitt rykte och ställer något högre krav.

Lidfors påpekar att det finns jättebra lärare i Sverige också.

– Det jag gillar med Sverige, svenska lärare och friskolor är att man får känna den där glädjen, man får skämta och ändå vara seriös. Det blir en bra blandning av den finska noggrannheten och den svenska lätt-samheten. Jag har hela tiden talat om att hitta balansen mellan kärlek och gränser. Den finns också i Finland. Många tror att den kommer



i Gripsholmsskolan.

av sig självt men man måste jobba medvetet för det.

Har du dåligt samvete för att du rekryterat bra lärare i Finland?

– Nej, jag tror de räcker till ändå. Många flyttar också tillbaka många erfarenheter rikare och bär med sig nyttig information och kunskap.

På Gripsholmsskolan ligger lärarnas löner strax över medeltalet för fackliga löner men inte på de högsta lönerna. I stället har klasserna aldrig mer än 24 elever. Dessutom har man dragit ner undervisnings-skyldigheten så att klasslärarna ligger på 22 timmar i veckan. Lärarna är också friställda alla lov och åter lunch gratis.

Lidfors som vill att tiden ska sättas på eleverna förespråkar också minsta möjliga dokumentation, något som många lärare i Finland antagligen gärna skulle skriva under.

– Jag brukar säga till lärarna att ta den korta varianten. Jag tar sedan smällen om det behövs.

TROTS att Gripsholmsskolan är välkänd lokalt väcker den som fenomen större nyfikenhet i Finland.

– Kanske tycker man i Sverige att inte lillebror ska komma och säga hur man ska bedriva en skola här. Man tittar hellre på andra länder.

Åbo Akademi hade planer på en lärarutbildning i Strängnäs, kommunen dit Mariefred hör. I december

meddelade ÅA dock att man avslutar planeringsarbetet eftersom "det inte är ändamålsenligt att satsa mer resurser på en utdragen uppstartsfas".

– Det intressanta var att det inte var vi som initierade det. Men anledningen att Åbo Akademi kontaktade Strängnäs kommun var väl ändå att vi fanns här. Strängnäs utmärker sig inte som någon speciell skolkommun i övrigt, säger Lidfors.

– Tanken var att Strängnäs kommun skulle hålla i det och vi skulle fungera som övningskola. Det sade jag ja till. Vi skulle ha kunnat göra ett ännu större avtryck i Sverige genom att utbilda svenska lärare enligt finsk modell. Jag vet inte vad de strandade på men på de möten jag var med om verkade som att den ena parten inte riktigt visste vad den andra pratade om. Det är så stor skillnad i tänket inom våra skolvärldar. Men vi var beredda att låta dem mötas.

ENSVENSK friskola är en skola som drivs av en annan huvudman än kommun, region eller stat. Friskolorna är skattefinansierade och tilldelas en så kallad skolpeng men får inte ta ut avgifter.

Som rektor för en friskola har Lidfors ansvar för precis allting.

– Jag kan inte ringa till någon kommun. Och allt ska rymmas i budgeten. Men jag har velat bevisa att det går att leva på skolpengen. Många

tror att det öses extra pengar över skolan för att Ulf är knuten till den. Men så är det inte. Det handlar om prioriteringar. Men det blir heller ingenting över.

Att Jonströmer är en riskkapitalist var ett stort problem i början för föräldrar och journalister.

– Men jag sade till Ulf att om det här ska vara en vinstdrivande skola så ställer jag inte upp. Han trodde ju att lärare jobbar åttatimmarsdag och har sex veckor semester. Så vi har brutit arm flera gånger.

Nina Lidfors lovade Jonströmer tio år men är nu inne på sitt och skolans femtonde.

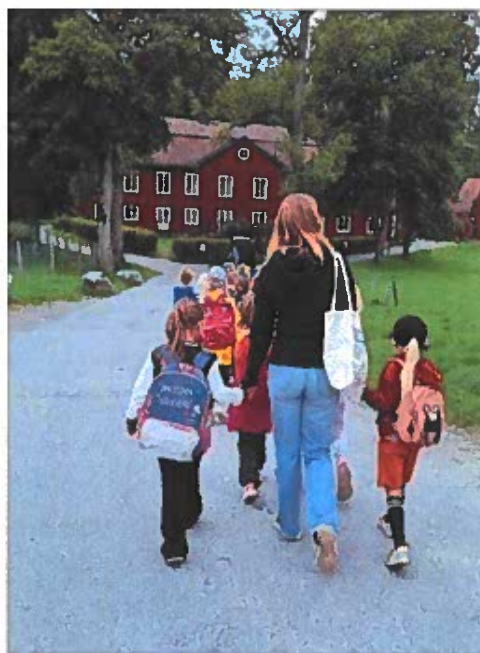
– Jag tycker på ett sätt att jag har uppfyllt det jag lovade och nått dit jag vill nå. Under åren jag har kvar gäller det att underhålla det. Jag har bevisat att det går att ha den skola jag har drömt om.

Kristoffer Nöjd

050-553 3502

kristoffer.nojd@amedia.fi

**På nästa sida:
Två lärare som lämnade
Finland för Sverige**



KVAR ATT GÅ. I Gripsholmsskolan går man från daghemsålder tills man går ut högstadiet. Här promenerar en förskoleklass över skolgården.

REPORTAGE



KRISTOFFER NOJD

TRIVS: Lärarna Mats Engblom och Fanny Örså trivs med sina jobb på Gripsholmsskolan i Mariefred i Sverige.

"Man blir stolt och blommar ut"

» Lärare från Ekenäs och Rosala trivs i Sverige

Svenska skolan har inte världens bästa rykte. Ändå har Gripsholmsskolan i Mariefred lockat till sig finländssvenska lärare i femton år. Fanny Örså från Rosala och Mats Engblom från Ekenäs berättar varför de hellre jobbar på Gripsholmsskolan än hemma i Finland.

FANNY ÖRSÅ har just blivit vald till förstelärare på Gripsholmsskolan i Mariefred. Som ett led i att höja statusen för läraryrket i Sverige har man infört ett system med så kallade förstelärare. För Örsås del innebär det att hon kommer att bedriva utvecklingsarbete på skolan en tid framöver.

– Jag ska utveckla och inspirera. Det innebär merarbete men också högre lön. Det är ett sätt för lärare att kunna klättra i karriären. Det känns spännande. Det ledsamma i Sverige är att man ser på läraryrket på ett annat sätt. I Finland kunde man tycka det var fint att ha studerat till lärare. Här ekar studieplatserna tomma trots att det inte är några svårigheter att bli antagen. Det är en av de saker jag vill göra här: att visa att jag är stolt över att vara lärare.

Örså är inne på sitt elfte år som klasslärare på Gripsholmsskolan. – Jag jobbade tre år i Helsingfors innan jag ville ut på ett äventyr. Jag skulle testa det här i ett år. Ett år blev

två år och mitt i allt elva. Det var alldeles för trevligt för att sluta äventyret. Så nu har jag jobbat mycket länge i Sverige än i Finland.

KOLLEGAN Mats Engblom från Ekenäs är solbränd men lite sliten efter att ha bestigit Kebnekaise två gånger med elever från årskurs 9. Det är en del av skolans pedagogik. I skolan satsar man mycket på hälsa, motion och friluftsliv. Man strävar på ett konkret sätt till uthållighet som ska hjälpa eleverna, inte bara i skolan utan också i livet. Utmaningarna börjar redan i förskoleklassen och trappas upp så att de avslutas med att bestiga Sveriges högsta topp.

I Gripsholmsskolan har eleverna dubbel så mycket idrott som i Finland – 180 minuter i veckan. För högstadiet betyder det tre gånger 60 minuter i undervisningstid. Utöver det har man 30 minuter före och 30 minuter efter lektionen.

– Då kan man göra skillnad. Det skulle aldrig gå att bygga upp konditionen inför till exempel Kebnekaise om jag inte träffade eleverna tre gånger i veckan. Här kan välja att satsa mer på idrott och hälsa än i en kommunal skola.

ENGBLOM gör sitt femte år som lärare i idrott på Gripsholmsskolans högstadium. Han kom också för att testa

i ett år efter att ha jobbat på Höjdens skola i Tenala och på högstadiet och gymnasiet i Ekenäs.

– Inte en dag har jag ångrat att vi kom hit.

Vad är det som gör att man stannar?

– För min del har det varit hela äventyret. Jag var visserligen inte med från starten men har ändå fått vara med och bygga en skola. Det har man ju aldrig varit ens i närheten av. Det är jättekämpligt men man får också sätta sin egen prägel på någonting. Man känner att man gör en viktig insats. Dessutom har alla som kommit från Finland varit i samma situation. Man har blivit klistriga, nästan som en familj. När jag kom var vi alla i samma livssituation. Ingen hade barn ännu och man umgicks jättetätt. Man blev jättegoda vänner och jobbade med sina goda vänner. Stämningen är jättegod, säger Örså.

Dessutom säger Örså att hon fått uppleva saker som hon inte hade gjort på annat håll.

– Vi har bestigit Kebnekaise, vi har cyklat till Finland, vi har åkt till Globen på julfest. Det är alldeles för roligt för att sluta.

ENGBLOM som kom in i skolan då den redan hade funnits i tio år, säger att han ändå kände av samma goda nybyggarstämning.

– Man kände sig välkommen. Det hade inte satt sig några rutiner i väggarna. Det finns inte "min" eller "din" plats eller "jag gör det" och "det gör jag inte".

– Eller "så där har vi alltid gjort", inflökar Örså.

– Det finns absolut inte här. Vi testar nya saker varje år och lär oss av varandra. Vi blir utmanade på ett annat sätt och det är roligt att jobba, säger Engblom.

Örså konstaterar att det kanske inte passar alla att vara med och bygga något nytt och att hitta nya former.

– Men det jag tror är gemensamt för oss är att vi har drivet, vi är ambitiösa, vi har tankar och vill nå lite längre.

DET FINNS VISSA skilnader i att jobba i en friskola.

– Vi kan fatta snabbare beslut. Man är mer flexibel i mycket, vilket jag tycker är en styrka. Kösystemet har man inte heller varit van med. Och vi gör ju helt andra saker än andra svenska skolor gör, säger Örså.

– Här satsar man ju verkligen. Skolans ledord är hjärna, hjärta och hälsa. Rektorn poängterar alltid kärlek och gränser. Man pratar inte lika högt om det i Finland. Man utgår mer från en färdig mall i Finland där man vet att så här ska det vara. Men man pratar inte på samma sätt om hur man ska nå dit, säger Engblom.

Örså liknar friskolan vid en produkt. Man behöver vara tydlig med skolans profil.

– Profileringen finns för att folk ska förstå vad man får om man sätter sina barn i den här skolan. Det gynnar också oss lärare att lyfta fram vilka grejer det är fråga om. I Finland kanske man inte riktigt kan sätta fing-

ret på vad skolans styrka är. Det har vi fått fundera på jättemycket hos oss.

ÖRSÅ och Engblom studerade samtidigt och lärde känna skolans rektor Nina Lidfors när hon var rektor på Vasa övningsskola.

– Det att Nina var här och byggde skolan gjorde att man insåg att Åbo Akademi och pedagogiska fakulteten ger en bra utbildning. Det har fört oss hit. Den finländska lärarutbildningen är bra och lång. Att Nina varit involverad också där känndes lite som en kvalitetsstämpel för Gripsholmsskolan, säger Örså.

Både Örså och Engblom säger att de inte hade varit lika intresserad av någon annan godtycklig skola i Sverige.

– Här får man jobba som i Finland men i Sverige. Det är jättekul att få ta med en bit av Finland hit. Man blir extra stolt och blommar ut på ett annat sätt i sitt jobb, säger Örså.

– Vi kan plocka det bästa av bäda länderna. Det vi vet att är bra i Finland tar vi med oss hit. Men det finns också många saker som funkar jättebra här. Jag känner att jag utvecklats mer och har blivit betydligt bättre som lärare här. Man känner sig uppskattad som lärare i den här skolan. Hemma tas man kanske mer förgiven.

Kristoffer Nojd
050-553 3502
kristoffer.nojd@saumedia.fi